

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVII. Modi iniquè congerendi pecunias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

in qua D E V S habet Crocodilus, correptus fuit à Crocodilo vni ex pueris ipsis. Tam sacerdotibus conuocatis: se, qui prior affectus est inuria, autores illius Crocodilos, velle vleci ostendit. Et mandata dedit vt illi caperentur. At sacerdotes, ne Deus ipsorum despiceretur, aurum quantum potuerunt colligere, et tradidierunt.

Cleomenes. §. 56. At maleolum quod deinde fecit. Dederat huic mandata Alexander Rex, vt condere urbem ad Pharam, vtque eo transferret forum rerum venalium Canobos. Ibi ipse nauigio accepit Canobum, & ostendit sacerdotibus eo in loco ac locupletibus, ideo se aduenisse vt traduceret eos alio. At sacerdotes & cives collatas pecunias si dederunt, vt forum apud se sibi relinqueret. Quibus acceptis tunc ille quidem abiit. Postea vero omnibus ad adiudicandum preparatis, nauigio iterum Canobum accepit, pecuniasque ab ipsis ingentes multitudine postulauit. Nam hoc iam interesse, vt ibi sit forum & non illic. Cumque se nullo modo tantum persoluere posse affirmarent, tum traduxit ipsos.

Cleomenes. §. 57. Ingeniose tamen negotiatores infidum circuuiuerit: Ablegato quodam ad empionem quamquam, cum sensisset, cum nactu esse vilia, & velle expensum ferre quod plurius esset, dixit necissari illius, audiisse, quod iporum amici merces erisset, supra modum magno pretio, itaque se non esse affensurum. Similque ineritiam eius sumulatrici ac diu in seclari. At illi his auditis, non debere aiebant ipsi sedem is habere, qui contra absentem aliquid dicerent donec reuersus hic rationem redderet coram ipso. Qui postquam redierat, narrauerunt ei, que ex Cleomeni cognoverat. At ipse suis filiis atque Cleomeni volens demonstrare omnia, result de precio quod mercando expenderat.

§. 58. Simile & illud. Cum frumentum veniret in illa regione denariis decem, accersit is tunc vendendo frumentum faciebat, questum, per conculatum est quantum a se accipere vellente. Qui cum dixissent: minor is ipsi se esse dacuros quam certis mercatoribus, iusit quidem sibi tradicari frumentum quanti alii, ipse vero pretium statuit frumenti denarios 32. & tanti vendebat.

Cleomenes. §. 59. Convocatis sacerdotibus dixit: Per quam inaequales siontis in ea regione in sacrificia impendi, itaq. & fanorum & sacerdotum numerum diminui oportere. At sacerdotes cum priuatas suas, tum publicas sacras pecunias illi dare, existimantes revera eum ius facturum esse, quod vellet suum quisq; solum solum esse, & ipse sacerdos permanere.

Antimenes. §. 60. Antimenes Rhodius curatione ei lata viarum circum Babyloniam ab Alexandro, pecuniae copiam ita conficit. Lex erat in Babylonie regione antiqua: Decimam pendere, que importarentur, debere. Ea nemo iam dudum vrebatur. At ille tempus obseruauit, quo aduentus Satraporum omnium expe- dabantur, item, militum, nec non legatorum haud paucorum, præterea artificum accerstorum & alios adducentium, quicq; priuato nomine peregrinarentur, quo tempore & numeru multa solerent affiri. Tunc igitur decimam exegit secundum legem qua exstabat.

Antimenes. §. 61. Rursum laborans inopia, iusit mancipiorum, que erant in casis, nomina perscripta a volentibus, quanti vide- retur. Sicutum: Et de singulis anno uno eos persoluere denarios octo. Quod si cuius mancipio ausgisset, precium illius refi- turum ira promisit. Multorum igitur mancipiorum perscriptis non invenit, non parum argenti conflatum fuit. Si vero ausgisset alio, iusit satrapa in cuius loca peruenisset, vel reducendum illud in casis, vel precium Domino persoluendum curare.

Ophellus. §. 62. Ophellus Corinthius, constituto procuratore pro- uincie Arthididos cum prouincia prefecti illius loci ipsum accederent, & multo plura & tributuros pollicerentur, & pere- rent, vt procuratorem constitutum remoueret, interrogauit eos, possent ne sacer promissum? Qui cum posse se affirmarent, non ille a dem loco mouit procuratorem, tributa vero, qua & finia- tione ipsi sua subiecerat, exigi iusit. Negat, igitur constituto abs se honorem aetabre videbatur, neq; prefectus maior a tributa imponere quam ipsi constituerent, cum ad se multiplex pecunia perueniret.

§. 63. Pythocles Arbeniensis, Arbeniensibus consilium de- dit, vt plumbum Tyrium respublica a priuatis ad se recipere, & prelio quo venibat, nimirum duobus denariis, vt ciuitas deinde illud renderet constituto prelio denariorum sex.

Pythocles.

Ad menopolium vetitum fraus illa pertinet; neq; enim negotiari eo modo Rempublicam oportet, vt priuati emere cogantur.

§. 64. Chabria coactis ad naues centum viginti quan- tum sat is est hominum, cum Tamen non pluribus quam sexa- ginta opus esset, iusit vt reliqui iis, qui in sexaginta naubus es- sent, duorum mensum stipendium soluerent, aut nauigare ipsos. At hi cupientes remanere apud sua, dederunt quod imperau- erat. Antimenes ea qua condicione propter vias regias a stratis compleri iubebat secundum regionis illius legem. Quo- ties autem inopia laborabat vel exercitus vel alia multitudine, absque Rege, aliquo abs se misso rendebat ea qua condita erant.

§. 65. Cleomenes uno mense milites defraudabat. Cleomenes. Accedente luna noua cum stipendium esset dandum militibus, accepit de industria nauigio. Et deinde abeunte mense discedens nauigio stipendium persoluebat. Postea sequente mense differebat solutioinem, vtque ad alteram nouam lunam. Milites autem quod paulo ante stipendium accepissent, quieti erant: itaq; ille vnum in anno mensem præteriē, vnius mensis stipendium militibus subtrahebat.

§. 66. Stabellius cum deberet militibus stipendium, co- uocatis ductoribus, sibi priuatis nihil prorsus opus esse dixit: & quoties indigent militibus, si illorum cuiq; argentum dede- rit, ita ad conducedum exterrim militem eos posse ablegari. Et ea stipendia, que militibus persolue cogatur, se ei liberius esse daturum. Iusit igitur dimittere suos vnumquemq; ita vt manipularim ex illa regione discedant. Ductores cum ea ex re lucri aliquid se facturos esse arbitrarentur, milites ita quemadmodum Stabellius præcepit, dimisere. *Adiuvio suorum* interposito tempore, congregatis ipsis: neq; tibicinis abf; caru Musico, neq; ductoris abf; militibus vsum esse dixit, iusit que eos regione illa excedere.

§. 67. Dionysius circum sana obiens, sicubi cerneret pro- positorum mensulam auream aut argenteam. Boni euenuit, cum infundere iusset, præcepit illam auferri. Quod simul acra autem erant eiusmodi, vt extensa manu preferret pateram, eam adimere iusit, quod diceret se accipere. Pallia etiam aurea & coronas de simulacris detrabebat, dicebatq; eis se & leuiora & melius odorata dare velle, atq; ita illius pallium lineum, & corona violacea circumdabat.

C A P V T XVII.

Modi inique congerendi pecunias.

§. 1. *O*mnia quæ haec tenus dicta sunt de opibus in pecunia colligendis, eo pertinent, vtæquacō pro- querentur, iniqua repudientur, nam ex iniquitate dite- iniquitas.

scere maximum est malum. Nihil vero adeo sanctum est, quod improbitas non violat. Omnis industria quæ in negotio tam lubrico versatur facile titubat, atque ex iusta iniusta efficitur. Sunt enim in tributis vco ostendi, multa iniquissima, vt in Chrysargyro, & in vestigali leonum, in Caligula, pistibulis. Nec sufficit priora sustulisse, nisi à nouis imponendis abstine- ncas. Anafalus quidem Chrysargyon sustulit, sed *Nicephorus l. 16. c. 40. 41.*

Nunc itaque modos alios, quibus opprimuntur Nummum in Republica pauperes diuinesque, recensēbimus.

§. 2. Prima ratio præter iam dictas est in monē- iactare ve- tūs malum. tū publica minuenda, augendaque. Non veteri illa fraude, qua patebat, sed noua, & subtiliore. Quis enim Hippium imitatur, aut Leuconem, de quo re- censēt Polyenus l. 6. stratagematum; Eum iusfuisse vt quilibet adferret nummos alia formā excuden-

dos, cum attrulissent recudit, & nouam monetam duplice p̄c̄o eff̄iūs̄t, sibi itaque dimidium retinuit. Damno vero ciues affecit, quia apud exteris non nisi consueto p̄c̄o accipiebantur, nec diuturna eff̄e potuit, tam aberrans à communī aestimatione constitutio.

Nunc subtiliora monetaria sunt furtæ.

Romanæ Reipublicæ necessitas extorsit, vt aliquando fere dimidia, aliquando plane dimidia parte ciues priuarentur. Plinius l. 33. 3.

Hæc talia nemo nunc tentat, & frustra eff̄et; non enim inter tot monetarios signi tantummodo, sed ponderis, & bonitatis rationem ducunt. Opus igitur artificiosa fraude permiscendis varie metallis.

Necessitas artes veteres respetere docuit.

Argentum purum quoque colligunt, opera etiam Iudæorum, idque permiscent, vt interdum dimidio maius p̄c̄ium efficiant. Hinc tot nummi adulterini, nummulique, quipassim vetantur, & obtruduntur. Romanos tamen imitatos Castellæ Reges, ait noster Mariana l. de ponderibus & monetis c. 22. Et quidem tanta varietatis causam inueniebam in opiam ex arii extitisse, nam ea supplenda Reges sepe pondus & bonitatem monetæ minuerunt valore antiquo retento. quod iniquum est, neque nisi aspernitus Reipublicæ temporibus vſurpandum: præsertim cum commercia impediātur monetæ adulterata, neque diuturna respiratio sit, sed breuissima noua pecunia valore, cum pondere aut bonitate breui etiam imminuit. Quod omnibus temporibus, & apud omnes gentes contigisse obseruamus.

Ratio monetæ in im- perio.

Verum vt de nostris iniquis loquar monetis, continuas fraudes multæ leges latæ non tam impediunt, quam malas ostendunt. Nec aliud fortasse efficiunt, quam vt quorundam magnatum d'omina r̄xvia (improbatio inveniuntur) libet in eis vñiueri. Prostringere licet. De his leges comitiorum Anno 1442. Francofurti. Anno 1512. Augustæ. Anno 1500. ibidem. Anno 1512. Colonia, Anno 1511. Wormatæ, Anno 1524. Nürnbergæ, Anno 1526. Spiræ, Anno 1529. ibidem. Anno 1530. Angustæ. Anno 1532. Ratisbonæ ibidem 1551. & 1559. & 1566. & 1582. Anno 1570. Spiræ, & 1570. Hæc fere notatu digna sunt.

1. In aurea bullæ Regi Bohemiæ & electoribus ius monetæ cūdendæ concedi.

1. Anno 1442. Fredericus III. Francofurti iusfuit auream monetam vnius ponderis tantum cudi. Argenteam iubet recte cudi; pœnasque imponit aliter facientibus, aut eos recipientibus.

3. Anno 1500. constitutum est, vt Nürnbergæ certa, & constans monetæ ratio instituatur, interea omnes officinæ cessent.

4. Anno 1512. statutum, vt finitimi consimilem monetam cūdant.

5. Cum in cūdendis Batzij magnæ fraudes committantur, & mali bonis misceantur Anno 1524. Nürnbergæ statutum, ne ante constitutam monetæ rationem noui cūdantur.

6. Anno 1551. multa recte Augustæ constituta sunt, & precia nummorum definita.

7. Ne, qui ius monetæ habent, officinas alii committant.

8. Sub pœna viuicburij monetæ adulteratio prohibetur.

9. Post varias dilationes tandem Anno 1559. à Ferdinandō ratio nummi constituta est, qua omnes fraudes cauentur, sed in vñi hodieque manent, vt iam pœnis tantum opus sit ad subtilia furtæ inhibenda.

Vſuræ pernici- cies.

9. 3. Huic affinis est fraus, & improbitas vſurariorum. Antiquum hoc Reipublicæ malum fuit, & nunc sumnum est, liberrime sub nomine lacri cœssantis, damni emergentis, & collybistices pallio graffatur.

Statuendum autem est, omnem vſuram, cum

Nummus gignit per fanora nummum

Esse illicitam. Non tamen vñiuram esse exemptionem census; nam ius pecunia in aliam transfertur, & ius annui reditus accipitur. Mutuum autem est, cum ius repetenda summa remanet apud mutuodantem; cuius causa quicquid exigitur, furtum est.

Potest tamen exigi, cum ex beneuola concessione alteri facta damnum emergit, verum damnum, cuique alia ratione occurri non potest. Vel si lucrum verum, legitimum, quodque facturus erat, cœset. Nemo enim alterius commoda cum suo detimento curare tenetur, manetque hic æqualitas, & iustitia, quæ non vult mihi esse fraudi, quod alteri lucrosum est.

§. 4. Vſura omnino vetita est Exod. 22. Deut. 25. 19. Leuit. 25. 3. Psal. 15. 5. Ezech. 18. 17. Iure canonico 14. q. 3. & q. 4. Si quis Clericus vſura, nec in sola pecunia consistens, sed omni in re, 14. qu. 3. putant; in ipsa facta. Iudei sang. iam negotiatio 14. q. 3. Canonum sive per se, sive per alium feneretur, ne se minus turpes esse putent, qui stri. per Iudeos sc̄enūs exercent. Omnibus denique prohibentur. Clericus vſurarius, nec ad ordines admittendus 33. dist. Maritum, & 46. dist. Seditionarios. & 47. per totū. Si ordines habeat, est deponendus. 47. dist. Episcopus & seq. Imo ad vñiuram accipere nisi tempore necessitatis etimine non vacat, 83. dist. eret. 24. q. 3. non inferenda. 26. qu. 1. qui. Denique qui vñiuras accepit, non vere pœnitit, nisi vñiuras restituat. Hæreticus iudicatur, qui id negat. c. confitit. c. super.

§. 5. Civilibus legibus etiam prohibentur, de quo videndum doctissimus Gregorius Tolosanus in Syn- tagmate iuriis vñiueri, alijq; de quo mihi disputandum non arbitror. Neque enim vñiuras nunc multi defendunt, sed plures exercent. Quemadmodum inter tot millia furum, & peculatorum vix nullum inueniuntur, qui sc̄am proberet.

Sed meliora probant, deteriora sequuntur.

Mibi itaque monendus princeps, vt eas tollat. Causa prima est ejus officium, nam impidebit debet latrociniæ, rapinas, furtæ, calumnias, tribulacionis in iuriis, ergo & furtæ vñiuram. Romanæ feneratorem grauius, quam furem puniebant, nam hunc in duplum, illum in quadruplum condemnabant. Ex hac igitur causa iuste pecuniam colligere principes, si enim Iudeos, & Iudaizantes in quadruplum condemnari, non poterit illis deesse pecunia. Virtus temporum cum diuitem facient.

Hinc constat eos principes & ciuitates, qui Iudeos ita tuerintur, aut vñiurarii Christianos, & sinunt opprimi subditos, vt Iudei ad ipsos habeant faciles aditus, sintque rei nummariae procuratores, graui criminis se obstringere. Imo ad damna eorum negligunt contracta teneri. Hæc igitur officij obligatio ex natura principatus oritur, sed in Germania multo magis. Nam omnibus Magistratibus mandatum est, vt feneratores esse non finant. Anno 1500. Nemini in comitij Augustanis ita consensu omnium Statuum edixit Maximilianus. §. de vñiurariis contractibus. Postquam etiam per contractus feneres, aliosque per res fenerares, & indecetes, quos hæc tenus, vi intellexim⁹, Christiani tores. & Iudei exercent, prouincias, populusque magna damnatione statim, ordinamus, & volumus omnibus imperiis statibus serio mandantes, vt eiusmodi feneres, & periculosis contractus in eorum ducatis, prouinciis, dominis, territoriis, & vñique sub conuenienti pœna prohibeant, etiam violatores serio puniant: Per hæc etiam Ecclesiastici, & secularibus iudicibus, arbitris, iudicis confessibus, vt se eiusmodi feneres, & inconvenientes & periculosi contractus ad eos deferrantur, eos indigatos, irritos, minimeque obligatorios esse decernant, & declarant, neque pœnam executionem permittant, aut adiuvent.

Nec

Nec excusatio adduci potest, anno 1530. eisdem verbis omnia repetuntur, & criminis enormitas demonstratur. & additur.

Postquam intelleximus in sacro imperio multiplices fœnabes contractus, non modo immoderatos, sed etiam Christianæ religioni contrarios, contra diuinæ, ciuilesque leges agitatoꝝ, atque etiam nū agitari. Vt cum ōtingenti floreni mutuo dantur, in literis censuſ ponitur summa florenorum, atque ita plus, quam quinque de centum pendunt; alij ob exigui temporis dilationem immoderatum interesse accipiunt, summa augent, commutantq; contra-ctum.

Hæc tum constituta, anno 1532. & 1548. renouata, non satir virum habuere tanta iniuræ remouenda: *Vsura contrahentes in ualeſum.* nam anno 1576. manet eadem querela. Non esse leges obseruatæ, plebem longo tempore iniuræ vsuram contractibus, & negotiacionibus contra diuinæ, Casareasque leges, & specialiter ad contemptum ordinis politici, multis modis ad extream egestatem redactam, angustiam coactam.

Eadem quoque anno 1577. iterum inculcantur, vt nemo se magistratus excusare posſit.

Alterum malum est ex paupertate nata seditio, & principum infirmitas, quamvis enim firma, succulenta que fuit corpora, si pedes arthritide, aliaue ratione infirmitur, stare non possumus: ita Res publica, cum populus vsuram oppressus iacet, infirma est. Cum populus in lacrum montem fœc sit, infirma fuit Res publica, si vel exiguum hostem habuisset, de imperio aetum erat. At lectionis causa erat, quod vsurarioꝝ rapiniꝝ populus exhaustur, & pars ciuitatis partem premeret. Plura exempla obuia fuit, nec ho diernis destituiꝝ. Rem breuiter attingam, magistratus eam suo momento ponderet. In imperio Romano sunt v̄b̄s liberae, & principes. Liberae v̄b̄s non tantum ab iniuriis vsuriorum affliguntur, sed ita habent affectos ciues, vt nisi imperatorem timeant, Iudeos, vsurarioꝝ Christianos, & quos ex magnatibus eorum patrōnōs arbitrantur, vi eiceret, vel etiam, si auctor esset, vita priuarent. Et quanquæ nec ordine, nec iure vlo id populus faceret, occasio nem tamen magistratus dedisse censeretur, non compescendo vsuras, imo executionem contra iura diuina, humana, contra tot leges comitiorum imperialium, vrgendo. Nec tū principes, quos norunt à Iudeis protectionis causa pecuniam accipere, præser-*Si nō time-*
ritur imper-
ator, ciu-
tati libera-
Iudeos cum
vsurariis
magnatib-
pellent.
Vñenom i-
nitentia
lētūm cō-
ducitūs di-
cantur.
Car permit-
tantur v̄s-
u.
Res in quib-
us permi-
tantur v̄s-
u.
Feudal, fidei v̄sor, pro dote, stipendia cleri,
Venditio, fructus, cui velles iure noceri.

Vendens sub dubio, precium post tempora soluens,
Pœna, nec in fraudem, lex commissoria, gratis
Dāns, socii, pompa, plus forte modis datur istis.

Quæ omnia late explicitur & probantur a glossa, & Henrico Bohic, in cap. conquestus de v̄soris, Ioanne Fabro, Angelo de Clauasio Baldo, Fulgoso, & Lafone Hostiensi, Chassano. Iſi tamen casus non propriæ pertinent ad mutuum, & ideo neque ad v̄suram illam illicitam pecunia ex mutuo, sed vel ad iustam negotiationem rationem que eius quod interest, vel ad panam, seu ad morām plebendam debitorum alio modo quam ex mutuo.

§. 7. Remedia tanto, veteri, communi, & pernicioſo malo dudum quæſita, legibusque constituta, fed potentia vsurarioꝝ, digladiationes aliorum, bella, & discordia principum, atq; nobilium quorundam, & optimatum egestas contra leges obtinuit. Sed tamen opponenda leges, & pœna. Primo vsurarios patria pellendo, hæc efficacissima ratio est. Tabularum duodecim legibus cautum est, ne v̄suram iſuaria, hoc est centesima pars, solueretur. vt ait Tacitus, postea res ad ducentesimam, semiunciarum, redit. Postea tota veritas est, & multis senatus consultis itum obuia. Maxima habita est centesima, quod fingulis calendis centesima pars summa capitalis daretur, hoc est centum mensibus totum, quod si avaroxijs rā. fieret, vt v̄sura non solute in forte computarentur, multo citius summa capitalis recipiatur. Sed res est, quæ moderationem vix capi, excedendum est malum, itaque Iudeos aut expellendos esse censeo, aut alijs rebus occupandos, nec permitrendum, vt minimum fœnus accipiant. Sed ego pellendos arbitror Iudeos, nec me mouet, quod multi principes eos retinent, quia multi iustissime pepulunt. Itaque illis qui retinent non facio iniuriam; quia qui retinendos censem, eos, qui dimiserunt, non offendunt.

Rationes sunt multæ & graues.

1. Tanquam venenum, & pestes e visceribus Reip. publicæ ejici, depellique debent, quorum vnum est, atque vnicum studium, ex furtis, rapinis, fraudibus, imposturis viuere, quique nullam rationem honeste viuendi habent, vel habere possunt, manente illo reipublicæ statu. At Iudei tales sunt; eliminandi igitur e Republica. Maior propositio verissima est, nec ab vlo negatur, nisi cum maius periculum oritur ex eorum exilio, vt si multitudine, potentiaque valeant, vt seditionem aut bellum mouere possint. Hic vero periculum illud adeo non est, vt maxima gloria futurus sit princeps, quicunque Iudeos expulerit, in oculis ac manibus eum populus ferret. Assumptionem docet experientia. Nam imprimis tam acerbo Christianos odio persequuntur, vt quacunque in re posunt illis detrimento sint. Deinde licitum sibi arbitrantur, omni genere fraudum circumuenire Christianos, & quamvis aliquando prolixi, hoc tamen eo faciunt, vt grauius noceant, quemadmodum & damnati spiritus, commoda quædam in speciem miserrimis hominibus offerunt, vt in vera exitia præcipitent. Tertio. Honeste viuendi, vel ex lito lucrum faciendi in Germania illis potestas negatur. Non agros, non vineas colunt, non artes exercent, non negotiantur, quid igitur superest nisi fraudes? Hinc in omnem fraudandi occasionem sunt intenti, & vt inquit Joannes Pfefferkorn, Omnia scruntur, & quæ canes lucrū ex qualibet re odorantur, modos & praxeis expponit, qui illis v̄sus est, Joannes Pfefferkorn, qui non modo vidit, sed etiam exercuit.

2. Qui sūt improbitate omnibus sunt odio summo, etiam principes suos protectores faciunt iniūsos, si eorum contractibus patrocinium praestant, ciuiendi sunt. Tales autem esse Iudeos omnium ætatum experientia docuit. Nec hodierna exempla diuersa sunt nobilissimarum ciuitatum, quæ in Iudeos ins-

Remedia cōtra v̄suras.

Vnius modi
vt V̄suram
pellantur.

Iudei pelle-
di, aut labo-
re occupādi.

Iudeo nō est
credendum.

Protectores
Iudeorum
inuiſi.

reixerunt. Nec magistratus tutus fuit, nisi metu Cæsar-
is, quo per bella ciuilia, aliasque occasiones sublato-
sunt in præsentissimo periculo, non modo fortuna-
rum, sed etiam vita Judæi. Quin magistratui dura ne-
cessitas, vel eos deferrendi contra pacata conuenta, vel
contra omnia odia defendendi incumbit. Publicos
itaque vñtrarios, si sapit, mature fugabit, bona eorum
qua ex vñtris constant, veris dominis restituet, cætera
sibi tanquam fisci retinebit. Furtum enim redhibitio-
ne, & confiacione punitur.

3. Causa porro, cur tanto detimento Reipublica-
pestis illa retineatur, triplex esse potest. 1. Principum,
& ætarii utilitas, quia vñtralibus onerantur. 2. Cö-
modum subditorum, quia mutua pecunia egent. 3.
Ipsorum Judæorum, ut ad veram religionem conuer-
tantur.

*Patrocinia
Iudeorum.* At omni in causa falluntur principes. Primo enim
si abessent Judæi & fœneratores, plus præsidii con-
ferre possent ciues, nunc enim & hoc quod Judæi cō-
ferunt, de iniuria ciuium est, quos dolo, fraudeque
exhauriunt, & præterea, ip'sos Judæos alere, & locu-
plectare coguntur. Quæ enim ciuitas est, quæ non li-
benter id quod Judæi fisco pendunt, in duplum re-
præsentatura sit, si magistratus Judæos expellat? Non
pertinet igitur ad vilitatem publicam callidos illos
fures alere, vt cum decem auro contulerint, mille,
& mille quidem modis furentur. Hic igitur error po-
litæ est ingens, ad publicorum fœneratorum rapi-
nas, hoc est, hebdomadarios, menstruos, annuos cen-
sus conniuere, atque hac ratione subditis extorquere
fortunas, vt eæ in ius fœneratorum abeant, ærarium
aliqua portione aspergatur. Abeant in quam vniuer-
sa vt olim Roma; & vetissimum est, quod monet
Gregorius Tolosanus, ita diutum immisericordiam sa-
uire, fanus seniori, & lucrum lucro iniici, vt si ex arbitrio fœ-
neratorum res ageretur, breui futurum, vt omnes facultates,
patrimonia, atque ipsæ personæ in ditio nem ipsorum venirent.
*Prudentiū
fœneratas in
fœneratores
sancta.* Hinc viri prudentes sua commoda non æstimantes,
imo vere de illis indicantes, in fœneratores fœneri fu-
erunt. Tabula eorum combuslit Agis dux Atheni-
ensis. Alexand. ab Alex. l. i. general. dierum, o. vñnam
nunc multos et similes habeamus. Seuerior Gallia,
qua olim Judæos regni finibus exterminauit, & fœ-
neratorum immannum furaces dextræ detruncavit.
Cato omnes vñtrarios Sardinia expulit, Luius l. 32.
Ego sane sententiam eorum Jurisconsultorum, qui
vñtrarios crimina lñveri puniendo content, improbare
nullo modo possum; ita Molin. de vñtr. n. 156. aliq;
Nolle eorum conditionem est meliorem, quam
furis manifesti, eadem est iniuria, nisi quod hac spe-
ciem iuriis induit. Venenarius latrone grauius puni-
tur, & cur artificiosi fures retinentur? Nec satis est o-
mnes vñtrarios, coruque adiutores infames esse,
nam infamiam bene diuitiis compensari putant;
iam *Plurimus auro-Venit honos.*
Per populum, & famam numinosi congerunt, & sibi
plaudunt, cum eos contemplantur in arca.

*Aerariū ex
bauſta ciu-
itate vacua-
tur.* Non igitur æario consulunt, ne illi quidem, qui
minore sub censu pecunias accipiunt, deinde maiore
apud Judæos ponunt. Dicuntur enim esse Christiani
quorum Judæi sint institoris, & propole vñtrarum.
Legitimo censu & cautione accipiunt à Christianis
pecunias, in singulos annos quinque pro centum,
Judæis deinde eandem elocant, & accipiunt octo,
vel decem, illi vero etiam lucellum suum sibi vindicant,
vt sepe 15. aut 20. in centum dentur. Nec ramen
sicut infamiam fugiunt, nam Judæi palam, clareque fa-
tentur, Christianorum esse pecunias, & le vñtrarum
tantum esse administratos. Non consulunt illi æario
suo, quia ciuitates opprimunt, odia colligunt, cum
tamen honesta negociatione plus lucri facere pos-
sent. Nec dissimilis ratio est eorum ab ea, quæ fuit Ti-

berii imperatoris; Præsidies ille egentes, callidos, a-
uatos, rapaces constituebat, quos deinde spoliis pro-
vincialium opimos trucidabat, & spolia fisco infere-
bat, qua quidem in re initio tanquam iustus, & se-
natus imperator diu latuit, verum cum animaduersa
fraude, omnia ad Tiberium redire cernerent, dixe-
runt; Eum præsidibus velut spongiis vñ, quos aris-
dos prouinciarum opibus immitteret, plenos exprimeret.
Si enīstræ Germaniæ nonnulli Judæos Lau-
niones, harpacticosque percursores libere grassari si-
nunt, ac deinde illos ipsos exprimunt, ut ærarium in-
iustis opibus stipent.

Altera ratio ut pauperum necessitatibus consulat, *Fœnepri-
e non modo falsa est, sed plane contraria. Pauperes e-
cūia bonis omnibus, quæ residua sunt, euerteruntur.
Nec affirmare dubito singulis annis in Germania ali-
quot millia ciuium fœnore exhausti, maiusque id
malum esse, quam si singulis annis insignis aliqua ci-
uitas euerteretur. Nunc enim sensim tanquam per
febrim ergoantur. Lucullus ex Asia suffulit, quia vi-
debat fertilissimam prouinciam ad paucos redigen-
dam. Quomodo igitur subditis vñtilis est, quo indu-
citur*

Sceleri procliviis egestas:

Plusquam centuia millia Judæorum in Germania o-
mni fraudum genere vexant Christianos, in his fere
nemo est, qui non aliquæ ad incitas reducat, quod si
aliquis id non facit, multi tamen plures affligunt,
centuia ergo millia ab his circumueniuntur, quo-
modo ergo pauperibus per Judæos consulitur?

Quomodo Othoni vñtilis fuit vñtra depensa, cum
publicè fateretur, se nñ principem flare non posse. Nihil
referre an in acie ab hoste, an in foro sub creditoribus
caderet.

Verum non æquabat veterum fœnitates immanita-
tem, qua hodie medulla Christianorum exsurgit. Hinc illa querela multorum. Ideo Judæos fœnerari,
quia nullus offert murera principibus, ut hoc scelus
vetent. Jul. Clar. recep. sent. l. 5. §. vñtr. num. 7. Vi-
deatur & Couar. l. 3. c. 1. nu. 8. Hæc etiam sententia est
canonum exhausti facultates Christianorum per vñ-
suras Judæorum.

Terria causa fuit, ut conuertiad fidem possint. *Vñtra lu-
rum hac ratione obstinatissimi redduntur. Cuius cau-
ſæ tres sunt.*

Prima. Quod humanum genus disiungit, bella li-
tesque excitat, est odium, hoc inter Christianos & Ju-
dæos durat perpetuo, quia causa non tollitur; Causa
odi Judæis est, quia Christiani supra omnia oderunt,
illique in dies singulos maledicunt; deinde quia se-
vident Christianis esse odio. Naturæ autem est ini-
micos odire, nouis autem quotidie facibus signis ille
accidentur, cum scommatris, sannis, conuictis à Chi-
ristianis excipiuntur, diue xanturque, Nec Christiano-
rum odia cessant, cum n. quotidie eos ante oculos vi-
dent insultantes, pauperum spoliis lautos, suis inhia-
ntes, non magis amare possunt, quam agnus lupum,
aut columba accipitrem, itaque nec de conterione
illorum Christiani loquuntur, nec Judæi audire su-
stinent. si alios laborios agitentur, & ipsi ad mentem
redibunt, & misericordia Christiani eos prosequen-
tur.

Altera causa est, quod nunc permitti, aut conti-
uentia principum fœnerandi, decipiendi, & rapi-
endi criminibus habent impunita, imo quo maiores sunt
odio, & opinione nequitæ apud Christianos, hoc
magis apud suos gloriantur. Quemadmodum miles
ille gratissimus est Imperatori, & commilitonibus,
qui plurimum nocet hosti; Hinc et atrociissimum il-
lud, quod de Jerosolymis captiis historiæ referunt, e-
missæ Judæos à victoribus in principia Christiana non
ad vñtrum, & obsequium, sed vñ in illis torturandis, &
longa

longa morte ne candis crudelissima se voluptate oblectarent. Hinc eorum in Christianos pueros immannis atrocitas, cum anno 1236. Fulda, anno 1380. Hale Stuorum, anno 1429. Rauesbergæ, anno 1475. Tridæti, alias alibi innocuos pueros multis, minurisq; vulneribus conciderunt, vt ostenderent, odium non esse nostrofum vitiorum, quæ eorum sceleribus vinctur, sed generis, sed religionis. Hæc quamvis non tolerentur à Christianis principibus, non alia tamen puniuntur, cum longa fame, & pudenda tæbē nō modo pauperes, sed nobiles etiam familias occidunt. Christianum saltem fama, ignominia, separatio, excommunicatio à scelere publico reuocant; Judæos hæc omnia ad audendum incitant, & crimina scene-randi, quia sibi apud improbos gloriae esse vident, etiam in conspectu eis gaudent.

Refutatio-
noncessio-
tuosfina-
tum in-
derum fir-
mat.

Tertia causa est omnium grauissima; qua sublata magna eorum multitudine Christiana sacra suscipere; Nempe restitutio male partorum. Neque baptismus aut religio alienarum rerum derentem admittit. Zachæus cōuersus; si quid aliquem defraudauit reddo quadruplum, inquit. Dura igitur conditio Judæis videtur, thelauros quos vel magna parte, vel vniuersos per iniuriam cōgesserunt, dimittere. Si licitus opere omnia lucrarentur, susceptra religione res sibi suas retineret, & solum esset exienda perfidia, nunc opes abiciendæ sunt, propter quas multi à fide, & pietate deficiunt. Hic ergo remora est, quæ magnam partē detinet, hæc igitur qui permittrunt, pluribus eos vinculis perfidiæ, & contumacia illigant. Nam ne restituant ablata cōcedere Ecclesia non potest, quia Dei præceptum est. Vere Alexander 3. Episcopo Panormitano, in appen. Cone. Later. 3. par. 16. §. de usuris c. 1. Super eo quod à nobis tua discreto postulauit, vtrum posse in recipienda pecunia ad usuram, fieri dispensatio, vt pauperes qui in Sarracenorū captiuitate tenentur, per eandem possint pecuniam liberari: presentibus tibi literis duximus respondentium, quod cum usurarum crimen viriusque testamenti pagina detetur, super hoc dispensationem aliquam non vidimus admittendam, quia cum scriptura sacra prohibeat, vel pro alterius vita mentiri, multo magis prohibendum est, ne quia in redimenda vita captiuorum usurarum criminis inuoluatur.

Eodem modo Concilium Basileens. ffs. 19. quod tamen bona incerti Domini, cum ignorat bona fide Judæus, cui sint restituenda, in conuerstionis fauorem illi permittit. Si quis eorum ad fidem Catholicam conuerterit, bona sua quacunque habet mobilia & immobilia, ei inacta ille, sive permaneant. Quod si biusmodi bona ex usurpa, aut illicito questru fuerint acquisita, ac nota sive persone, quibus foret de iure restituenda facienda, (quia non dimittitur, nisi restituatur ablatum) illi restituti omnino oportet. Huius vero personis non extantibus, quia talia per manus Ecclesiæ in possesso sibi conuertenda, hec sancta synodus vicem gerens universalis Ecclesiæ, in fauorem concedit suscepti baptismatis, tāquam in pism usuram apud ipsos remanere debere, sub pena diuinæ anathematis tam ecclesiasticis quam secularibus interdictis, penitentiam super his, quoniam quæsi colore, molesta inseignant, aut inscripuntur, sed magnum se scifice lucrum extiment, dum tales Christo lucratuerint. Et quoniam, ut scriptum est, qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum, necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in ipso? Si ipsi conuerstionis tempore inopes aut indigentes fuerint, per viscera misericordie Dei nostri omnes tam ecclesiasticos quam seculares hec sancta synodus exhortatur, vt ipsi conuersi manus porrigit adiutrices. Ipsi quoque diaecsan non solum Christianos ad subueniendum illos exhortentur, sed tam de redditibus Ecclesiæ, prout poterunt, quam de his que ad pauperum usus per ipsos conuerienda deoluuntur, huiusmodi neophytes sustentare non negligant, ipsosq; a derelictionibus, contumelijs, paterna affectione def. ndant. Et quoniam per gratiam baptismi ciues famorum & domestici Dei efficiuntur, longeq; dignius sit regene-

Indus lenta
morte mul-
tas familias
incant.

rari spiritu, quam nasci carne, hac ad dictali lege statuimus, ut ciuitatum & locorum, in quibus sacro baptisme regenerantur, priuilegiis, libertatibus & immunitatibus gaudent, que ratione dantaxat natuuitatis & originis alij consequuntur. Current insuper sacerdotes baptizantes, & hi qui de sacro fonte succipiunt, tā ante baptismū, quæ post, illos in articulo fidei, ac legis nouæ præcepti, catholicæ Ecclesiæ ritibus diligenter instruere.

S. 8. Quid porro hac in praxi canones sancti cōstituant in gratiam magnatū, & eorum qui illis à cōfilii sunt, adiungam. 1. Nullus potest sine scelere cogere quempiā vt usurpas persoluat, ratio naturalis est; quia quod meum est, nulla legitima causa data, nō teneor tradere alteri. Lex Ecclesiastica est: (in appen. Later. 3. par. 16. c. 4.) Debitores (inquit Alexan. 3.) autem ad soluedas usurpas, in quibus se obligauerant, cogi non debent, nisi eas iuramento soluere teneantur. Si vero de ipsarum solutione iuramentum fecerint, cogendi sunt Domino reddere iuramentū, vt à creditoribus absoluantur: & cum usurpa soluta fuerint, creditores ad eas restituendas Ecclesiastica, si neceſſe fuerit, cogendi sunt seueritate.

Nemo coge-
re potest ul-
lum ad sol-
uendas usur-
pas.

Et c. 15. Cum sicut tu afferis, manifestos usurarios, scil. qui in illo deceperunt peccato, communione altaris & Ecclesiastica, iuxta decretum nostrum nuper in Concilio promulgatum, precepis se pupula priuando, donec reddant quæ tam præcepere percepint: quidam eorum dicunt ad soluendas perceptas usurpas, proprias usurpas, proprias non sufficiere facultates: alii vero promittunt, e partes usurparum quæ habent pre manibus, reddituros: sed alias quæ extorserunt usurpas, cum de his possessio-nes comparatae sunt, & eorum filii vel parentibus tradita, se non posse reddere proficitur. Alii vero ad excusandas extortiones in peccatis, imprudenter affirmant, illas dantaxat usurpas restituendas, quæ sunt post interdictum nostrum recepte, nec aliquos ad soluendas usurpas, quæ ante interdictum recuperant, debere compelli. Super his discretioni tuae respondeamus, quod siue ante, siue post interdictum nostrum usurpas recuperant, cogendi sunt sub pena quam statuimus in Concilio, eas his, à quibus extorserint, vel eorum heredibus restituere: vel his non superstitibus, pauperibus ergo, dammodo in facultatibus habeant, vnde ipsas restituere posint, cum iuxta verbum Beati Augustini, non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. Illi autem qui non habent in facultatibus, rare princi- de quibus usurpas valeant restituere, non debent para illa mul- pum est, nā ideo gladiū portant.

Et cap. 6. ad Wintoniensem Episcopum. Super ea quod nos consulere voluisti, verum clericus si cogendus usurpas creditori soluere, prudentia tua et aliter respondemus, quod cum periculosem sit omnibus Dei fidelibus usurpas recipere: ad eorum solutionem nullus Christianus est cogendus, nisi iuramento vel fide eas soluere teneatur: sed potius creditores ab usurparum extortione, Ecclesiastica debent coerceri sententia.

Denique prolixius ad Archiepiscopum Cantuariensem. Ad nostram noueris audientiam peruenisse, quod cum Petrus de Winton tempore guerre, quo fuit inter charissimum filium nostrum Henricum illustrem regem Anglorum, & filios eius, quibusdam hominibus pro uitiorum regni Francorum, pecuniam certa summa permisit, ab eis quasdam possestiones & redditus recepit in pignus. Ipsos etiam sibi usurpati religione adstrinxit, quod ei super possessionibus & redditibus illis donec sibi mutuata soluerent pecuniam, nullam molestatu vel grauamen inferant. Licit autem de possessionibus illis & redditibus praefatus Petrus nondum sortem suam sicut afferit, deductis expensis, recuperit: quia tamen tu frater Archiepiscoppe propter hoc cum vinculo excommunicationis adstrinxisti, exinde cognitur literas nostras vobis destinare, presentim cum ipse sicut afferit forte velit esse contentus. Inde est quod fraternitati tuae consulenti &c. quatenus percepta a praesato P. sufficiunt cautione, quod exinde mandato vestro debeat parere, ipsi

ipsum contradictione & appellatione cessante, à sententia qua
tenuerit, auctoritate nostra penitus absoluas: & deinde debito-
res qui sibi predictis possessiones & redditus contra iuramentum
suum subtraxisse dicuntur, si ita est, Ecclesiastica censura com-
pella, ut possessiones illas & redditus eidem Petro dicto, appella-
tione cessante, restituant: nec sibi de cetero contra iuramentum
molestias inferant, donec ei pecunia solvatur. Quia non est tu-
tum cui liber, sed periculoso potius religionem infringere iu-
ramenti. Cum autem predicto P. pecuniam suam sicut iurauer-
rant, persoluerint, vos ipsum ad restituendum quicquid eum
natus deductis expensis, ultra sortem receperisse constiterit, sru-
diosè monere curetis & diligenter inducere: & si monitionis
id non fecerit, ipsum remoto appellationis obstaculo, in eandem
excommunicationis sententiam reducas: quia sicut periculoso sum
est debitoribus suum infringere iuramentum, ita non minus per-
iculoso est creditoribus, retinere quod pro vissim repererunt,
cum sit vissarum crimen detestabile plurimum & horren-
dum, & vrisque testamenti pagina condemnatum.

Has penas connuenire in magistratus & R. republi-
cas, quæ vissas reddere compellunt, certissimum est.
Quin etiam ipsi magistratus ad restitutionem tenen-
tur. Qui enim contra legem mea dat alteri, aliumue
quo minus reddere compellatur, potentia defendit,
ad compensationem damni tenet. Hoc autem mā-
datus est principibus, ut grauari non finant Christianos,
legibus ciuilibus, & totius Ecclesie iussu. Con-
cil. Lateran. sub Innocentio III. c. 67. Quanto amplius
Christiania religio ab exactione compescitur vissarum, tanto
grauius super his Iudeorum perfidia inolevit, ita quod breui
tempore Christianorum exhaustum facultates. Volentes igit
in hac parte prospicere Christianos, ne à Iudeis immaniter
aggraventur, synodal decreto statuimus, ut de cetero quo-
cunque pretextu Iudei à Christianis graves, & immoderatas
vissas extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur,
donec de immoderato grauamine satisficerint competen-
ter. Christiani quoque, si opus fuerit, per censuram ecclesiasti-
cam, appellatione postposita, compellantur ab eorum commer-
cios abstinere.

Principibus autem iniungimus, ut propter hoc non sint
Christianis infest, sed potius à tanto grauamine Iudeos stude-
ant cohibere.

Ac eadem pna Iudeos decernimus compellendos ad satisfa-
ciendū ecclesiis pro decimis, & oblationib. debitis, qua à Chri-
stiani de domibus, & possessionibus alijs percipere consue-
rant, antequam ad Iudeos quocunque titulo deuenissent, ut sic
ecclesia conseruentur indemes.

Hoc mandatum etiam in Concilio Viennensi sub
Clemente 4. repetitur. Adycentes ut si de cetero quocon-
que pretextu Iudei à Christianis graves seu immoderatas vissas
extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur,
donec de immoderato grauamine satisficerint competen-
ter. Vnde Christiani, si opus fuerit, per censuram Ecclesiasti-
cam compellantur, ab eorum commerciis abstinere. Principi-
bus autem iniungimus, ut propter hoc non sint Christianis infest,
sed potius à tanto grauamine Iudeos studeant cohibere.
Si vero Sacramentum altaris ante domos eorū deferrit contige-
rit, ipsi Iudei audito sonitu praevio, intra domos suas se recipi-
ant, & fenebris ac offia sua claudant, hoc etiam in quolibet
die Paracœus per Prælatos Ecclesia facere compellantur. Ne
presumant de fide Catholica cum simplicibus disputare, nec si-
stos & vxores Iudeorum ad fidem Christianam venientium
inuitos audeant detinere. Nec Christianos ad Iudeam al-
lificant, aut aliquo aucto temerario circumcidant, nec Christianos
infirmos visitent, vel circa ipsos exercant opera medicina.
Synagogam nouam non erigant, & si quas exercent, eas remo-
neant aut deponant. Vetuslam, si opus fuerit, reficiant, non ampliorem, preciosorem, seu etiam altiorum. Carnes in Quadra-
gesima quando Christiani à carnis abstinent & ieiunant,
aperiè vel publicè non deportent. Præcipimus autem Episcopis,
ut ad hanc omnia obseruanda in singulis articulis Iudeos per ab-
sractionem cōmunionis Christianorum compellant. Ipsos quo-
que principes ac iudices eorumdem districtus admonemus, ne

1r dais Statuta nostra seruare nolentibus alicuius protectionis
seu defensionis fauorem impendant, sed si aliqua eis à Prælatis
Ecclesiasticis iniungantur, ea fideliter exequantur, alioquin
introitum Ecclesie & communionem diuinorum officiorum si-
bi nouerint interdicam. Volumus etiam & sub pena excom-
municationis precipimus, ut Dominuselectus Saltzburgensis
eiusque Suffraganeus non & Episcopus Pragensis has consti-
tutiones nostras sigillo nostro signatae habeant, easque singulis
annis in Synodis Episcopalis & in provinciali Concilio faci-
ant recitari, & diligenter obseruari, & ea que tangunt laic-
os, faciant per parochiales Ecclesias suarum diocesum publi-
cari.

Verum omnia ista, & minutatim persecutus est,
Joan. 22. in Conc. Rauen. 4. Rubr. 15. Vissarum Veragi-
nem vrisque testamenti pagina reprobata, in nostra pro-
vincia reprimere cupientes, denunciamus, seu declaramus, hoc
sacro approbante Concilio, omnes vissarios manifessos, donec
de vissim prout patiuntur facultates eorum, plenarie satisfeci-
rent, vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum, ido-
neam presentem cautionem, fore communione altaris, & Eccle-
siastica sepultra priuatos, eorumque oblationes recipi non de-
bere, nec ipsos absolu posse: testamenta quoque in foro non
valere, sed esse irrita ipso iure. Omnes etiam, qui huiusmodi vissar-
ium communione altaris, ac corpus Christi trahiderint,
aut eos ad Ecclesiasticam admiserint sepultram, donec ad ar-
bitrium Ordinarii loci satisficerint, ab officiū sui executione
decernimus seu declaramus esse suspensos. Adycentes, ut pen-
tium vissariorum subiaceant omnes, quicquid vissarios absoluenter,
aut ad communionem altaris admiserint, sive testamentis, aut
sepultra interfuerint eorumdem. Tabelliones quoque de mu-
tuis & contratis vissariorum, vel in fraudem vissarum ini-
tis, instrumenta conficiens, vel recipientes scienter, quibus vissariorum
panis, subiaceant, ipso facto. Caterum in recipienda ab
vissariorum penitentibus, de vissis restituendis, cautione predi-
cta, hanc haberi volumus, & obseruari cautelam, ut ante com-
muni per confessionem vissariorum, vel per librum, vel libros ratio-
num eius, aut per testes, sive instrumentum, vel aliquo alio mo-
do fiat certa, & manifesta, si poterit, receptarum quantitas vissarum,
non eorum tantum, que ab incertis, verum etiam
que sum à certis vniuersitatibus & personis extorta. Si vero
id non sit possibile, arbitretur, & moderetur quantitatem hu-
iusmodi, ita, quies vigore presentis constitutionis recepturus
fuerit cautionem huiusmodi, secundum rectam conscientiam,
ex fama, seu vicinorum testimonio, aut ex conjecturis aliis ver-
isimilibus informandam. Vbi vero per postas libri vissarum
non apparuerit, per petentem sibi vissas restituti de vissis solu-
tis, si petens habuerit instrumenta originalia vel exemplaria
sumpta de originalibus communis ciuitatis, vel loci illius, in
quo contractum fuerit debitum mutuum recipi ab vissario, aut
alterius obligationis cum illo contracto, vel cum alio pro eodem
& instrumento solutionis, se liberationis, vel confessionis,
solutionis vissarum presumatur & iudicetur: & ipso mutuo,
vel obligatione à die contracti debiti seu oblationis, vissis ad diem
instrumenti confetti solutionis: & ab illo extorisse vissas, tot
denarios pro libra singulis mensibus, quod declarare voluerit
Diocesanus Episcopus, aut eius Vicarius, vel Penitentiarius, si
ipsi vissariorum in dicta cautione non declarauit, & dixit quot
denarios accipiebat pro libra singulis mensibus. Quando au-
tem solutionis instrumentum, aut scriptura non apparuerit,
tunc iudicetur, vissas per sex menses vissarum extorisse ab
illo, ex illo mutuo, seu obligatione secundum rationem &
taxationem predictam, pre mensa quolibet: dummodo appearat
per postas libri, vel alio modo legitimo mutuum, vel obligatio-
nem fuisse contractam: Quo facio, permittat solemniter, &
iure vissariorum, ei, qui, ut permittitur, hanc receperit cautionem
curie Ordinarii loci, vbi vissariorum fuerit, omnium quo-
rum interest, vel intererit nomine, quod ipse per se ipsum, si po-
terit, vel alium, seu alias, & in presentia Vicarii ordinarii pre-
dicti, vel eius penitentiarii, vel alterius de curia licentia, fine
difficultate qualibet, de vissis à se receptis, & à parte sua, ca-
terisque personis, quorum hereditas ad ipsum pertuenerit, & de
aliis male ablatis, & illicite acquisitis per vissariam prauita-
tem,

rem, & que in quantitatem estimatam, & etiam maiorem, si de maiore considererit, satis faciet eis, à quibus eas ipse, vel illi recuperunt, aut eorum heredibus, si potuerint recuperi: & residuum, de quo, cui restituiri debet, non constabit, Ordinario, vel Vicario, seu Penitentiario ipsius Ordinarii liberè assignabit, pauperibus erogandum, iuxta Ordinarii arbitrium, sine strepiti iudicij, & figura. Et quod nihil dicet, vel allegabit, vel faciet per se, sive per alium, propter quod ipsius curie processus, sententie, vel præcepta impedianter, aut quomodo libet retardantur circa ipsarum usuriarum, & illicite acquisitionum modo prædicto restitucionem: speciaлизate, & sive heredes, & bona obligans ad prædicta, & renunciare expresse, speculator & generaliter omnibus exceptionibus, iuribus & defensionibus, secundum libitum, & expressionem recipientis huiusmodi cautionem. Sed pro his attendendis, & restitutio- ne, & assignatione, ut præmissum, obliget omnia bona sua, illa se constituis precario nomine dicta curia posse: omnimodam licentiam concedens, & liberam potestatem ipsi Curia, & recipienti cautionem prædictam, pro ea, apprehendendi, distractandi, & alienandi de ipsius bonis liberè, ac impune, auctoritate propria, & contradictione non obstante cuiusquam, quicquid & quantum, & vbi voluerit ipsa Curia, usque ad integrum restitucionem, & satisfactio- nem prædictorum. Et eorum occasione renunciet etiam usuris, & sibi promissa remittat, ac iuramenta sibi pro eis soluenda, vel non recipienda, seu repetenda præfita, relaxet, reddat, aut saltem reddere promittat: & iuret, quod libros, & quaternos rationum suarum, & instrumenta usuraria, qua habebit, vel habere poterit; absque dolo vel fraude, diminutio- ne, sive subtractione, Ordinario, vel eius Vicario, seu certo nuncio dabit, & consignabit per se, vel alios, pro eodem. Assignet etiam pecuniam quam habet, vel faciat depositum, si poterit, ad arbitrium Ordinarii, seu Vicarii, vel Penitentiarii ipsius: quod quidem in cautione ipsa venire censemus.

Damnet etiam heredes sive futuros, sub pena hereditatis amittendis, ad eadem facienda: ipsi heredes, sive presentes fuerint, eadem se facturos sub pena, & sub religione promittant, & iurent: Det præterea, si poterit, pignora, vel saltem sive iusserit, & tenoribus obligent principaliter se, & sua, constituentes se principales debitores in prædictis, renunciante epistola D. Hadriani, beneficio nouarum constitutionum de sive iuramentis, & omni alij defensioni, & iuri, ad arbitrium recipientis cautionem eandem, ex pacto speciali: præstante simile iuramentum. Hec autem præcipimus fieri coram sacerdoti parochiali, & testibus fide dignis, ac notario publico, de Ordinario, vel Vicario, aut Penitentiarii ipsius mandato, qui recipiat prædictus pro- missionem, & obligationem, renunciationem & cautionem, & cetera supradicta, ab his conficiens instrumentum. Denique, cautionem ipsam per singulas ordinariorium Dioceses, vbi Ordinario, vel Vicarius præsens non adfert, recipiat Rector parochiali Ecclesie, in qua usurarius habitabat, vel notarius publicus in sacerdotis defactum: qui infra mensem teneatur hoc denuntiatio- re loci Ordinario, vel eius Vicario. In ciuitate vero nullius omnino ab ipsi Ordinario, vel Vicario, seu Penitentiarii ipsius licentia speciali, nisi forte parochialis sacerdos, vbi non poterit requiri adhac cura Ordinario, superuenientem subito casu mortis, de illa recipienda, sive introuertere præsumat: aliquin ponam X. libr. Rauenn. incurrit, absque iustificatione debita minime relaxandam: Illos namque, quoad prædicta, declaramus usurarios manifessos, de quibus per parochiam, quam inhabitauerint, vel vbi morarentur, fama fuerit extorisse usurias, vel ipsorum confes- sione, aut per idonea argumenta, seu alio modo legitimo apparabit. Constitutionem quoque præsentem, omnes parochialium Ecclesiarum Rectores, etiam si collegiate fuerint; habeant, legant, & intelligant: usuriarum penas prædictas frequentius in suis Ecclesias publicantes, & suas cauissim euitantes, si Diu- nam, & nostrarum effugere cupunt ultionem.

Multa etiam de hisce sunt in Germania constituta; Concil. Salisburgense sub Euerardo Episcopo tempore Martini, & eadem statuit, atque infigne statutum D. Pilgrimi Episcopi renouat. Usurarii, postquam a suis

rectoribus tria monitione fuerint nominatum, moniti, si infra mensem non desisterint, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit. Et Ecclesiarum Rectores & Prelati tenentur suos subditos, manifestos usurarios monere, & inducere, ut infra mensem ab huiusmodi præiustitate desistant, & de perceptis satis- facient cum effectu: quod si non fecerint, eos excommunicatos denuncient, certificantes nihilominus eos, & si in hoc peccato decesserint, Ecclesiastica sepultura carebunt. Quos si Rectores sci- enter sepieliuerint, similiter ipso factio excommunicationis sen- tentia sunt ligati. Et manifesti usurarii dicuntur, de quibus est publica vox & fama, & certa sunt indicia & argumenta, quod pecunias mutuant ad usurias, easq; recipiunt, vel fructus rei pi- gniorum ex pacto, vel alia sibi inbursant, nec computant in for- tem pecunias mutuas.

Nouam etiam fœnerandi rationem refert, & damnat. Usurarios actus diuina & humana lege statim nouimus ex- probatos, & contra exercentes usuras nouissima constitutio Lugdunensis. Concil. pœnas statuit exquisitas, quibus addendum aliquid non videmus. Sed quia nouo quæstio fœnerandi colore, nonnulli sub titulo renditionis exercent usuras, emendo pignus pro Quantitate, qua mutuo petitur, & vendendo eodem redem- ptionis tempore pro Quantitate ad aucta numero usurarum, huic si audi si prævidimus obviandum: & constitutio sancte recordationis Gregor. Papa X. contra usurarios edita in Conc. Lug- dun. in singulis Cathedralib. & Collegiatis Ecclesias, vna cum præsentibus constitutionib. nostris publicetur, statim lecto Eu- gelio semel in an. in Quadragesima publicè cor à populo; & tunc fœneratores huiusmodi, & alios, qui contra tenorem huiusmodi Concil. Lugdun. exercent usuras, & retinentes eos in dominibus propriis excommunicati nominatim publice nuncientur. Quod si Ecclesiarum Prelati in huius publicatione, quæ per se ipsos & alios facere debent, negligentes fuerint, vel remisisti, & in dicto tempore publicatione ipsa non stat, eos & ceteri mittimus iudicii ultioni. Et si usurarius die claudit extremum, qui occulte usuras exercuit, & triu, aut duorum testium fide dignorum testimonio cōfiterit, exer- cuiisse usuras, nisi pro eo satisfactu fuerit de receptis usuris, nullus ipsum recipiat ad Ecclesiastica sepulturā. Alioquin si contra fa- ctum fuerit, prater penam latam in Lugdun. Concil. contra tales volumus, ut locus seu Ecclesia, in cuius cemeterio de voluntate Prelati seu Capituli sepulta fuerint corpora talium, ipso factio Ecclesiastico subiaceant interdicto, quamdui eadem corpora per eos non fuerint exhumata.

§. 9. Mili quoque, hoc leges agere videntur, ut omni- no Iudei pellantur, nā primo qui eorum perfidiam fo- uent, excommunicantur ex Conc. Tolet. 4. & Meldeni c. 58. Tanta est quorundam cupiditas, ut quidam eam appetentes, iuxta quod ait Apostolus, etiam à fide errauerint. Multi quippe hucusque sacerdotib. atq; laicis accipientes à Iudeis munera, perfidiam eorum patrocinio suo souebant, qui non immerito ex corpore Antichristi esse noscuntur, quia contra Christum faciunt. Quicunque, igitur deinceps Episcopus, sive clericus, sive secu- Fauore pre- laris illis contra fidem Christianam suffragium vel munere, vel stanis Iudeis fauore præstiterit, ut profanus & sacrilegus anathema effectus, excommu- ab Ecclesia Catholica & regno Dei officiatur extraneus: quia nictatur. dignus est, ut à corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus effectus.

At vero quieorum usuras adiuuat, defendit, ex illis partem capit, alios ad soluendum compellit, ille fouet perfidiam, si non alia, certe hanc, qua libi persuadet, fœnerari licitum esse. Quod enim tam largiter à suprema auctoritate concedi animad- uertunt, cur sibi illicitum arbitrentur: Deinde Christianum seruire Iudeis vetant leges, ita Greg. l. 7. ep. 13. & 11. 4. & in Conc. Meld. c. 56. Greg. Papa Theodoricus & Theodeberto Regibus Francorum, & Brunehilde Regine: Mirati sumus, quod in Regno vestro Iudeis Christiana man- cipia possidere permittitis. Quid enim sunt omnes Christiani, Christiani nisi membra Christi? Et post pauca: In hoc vos amplius petim⁹ Iudeis ser- tare non de- Dei cultores demonstretis, quod fidele eius ab inimicis eius ab- soluitis. Itē idem ad Fortunatū Episcopū: Christiana, inquit, mācipia, quæ à Iudeis adducuntur, aut possidētur, aut mādato- rib. contradantur, aut certe Christianis emptorib. intra diem quadragesimū venundentur, & trāfacto hoc dierū numero, nec

apud

Pralati te-
nentur mo-
nere usur-
arios.

apud eos quilibet modo remaneant. Si autem quedam ex iisdem mancipijs talem agititudinem fortassis incurserint, ut intra statutos dies vendi non valeant, adhibenda solicitude est, ut dum salutis fuerint pristina restituta, similiter modis omnibus distrahan- tur, & inde fraudis tollatur cuncta occasio, ne Christiana man- cipia in domo Iudei habitare finantur.

Christiania itaque mancipia à Iudeis empta libera- fiant, ita Constantinus Flavius Imperator Augusti: Si quis Iudeorum Christianum seruum, vel cuiuslibet alterius sectae emerit & circumcidet, à Iudei ipsis potestate sublatu, in libertate permaneat.

Theodosius & Valentianus Augusti: Iudeis vel paganis causa agendi, vel militari licentiam denegamus, quibus Christiane legis nolumus seruire personas, ne occasione Domini estiam venerandereligio immunit. Omnes igitur personas erroris infra dicti iubemus excludi, nisi his emendatio matura subueniat.

Item igitur Imperatores Augusti: Hac victura in omne- um lege sancimus, neminem Iudeum ad honores, & dignita- tes accedere, nulli administrationem patere ciuilis obsequi, nec defensoris saltem fungi officio. Nec fas quippe creditur, ut superne Maiestatis & Romanis legibus inimici, sub specie ciuilis libet officij Christianos, vel etiam sacerdotes, sub quacunque occasione, iniurias audeant fatigare, vel legis nostra aliquos aut condemnare, aut adiudicare presumant: nec carcerali custo- diae praesint, ne Christiani (ut fieri assoler) nonnunquam abstrusis, custodum odiis alterum carcerem patientur. Nullam denio audeant fruere synagogam: nam si fecerint, nonterint hanc fabrice Ecclesie Catholica profuturam, & quinquaginta pon- dera auri authores fabrica esse multatos, ruinas tantum synagogarum suarum permissa licentia reparandi. Quicunque Iudeus seruum seu ingenuum, inuitum vel sua fatione plectenda, ex cultu Christiana religionis in nefandam sectam ritum trans- duxerit, amissis facultatibus, capite puniatur, iustissime & pene sanguinis destinatus, qui fidem alterius expugnat peruersa doctrina. Quicunque ex his ad honores irrupti, habeatur, ut ante conditionis extrema, ne videamur hominibus execrandis contumeliosum immunitatis beneficium praestitisse.

Childebertus Rex Francorum. Iudei à cena Domini regis in primum Pascha per plateas aut forum, quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur.

Eodem in Concilio Meldæ & ista renouantur. Priscus Ecclesia Lugdunensis Episcopus, Arthemius Senonice, Remedium Bituricæ, & sanctus Siagrius Heduorum Episcopus, cum ceteris pluribus statutis Ecclesiastica renouantur, ita defi- nierunt: Ne Iudei Christianis populis Iudeus depunentur, aut telonarii esse permittantur, per quod illis (quod Deus auerterat) Christiani videantur esse subiecti. Ut Iudei à cena Domini usque primum Pascha, secundum dictum bonerecordationis Domini Childeberti Regis, per plateas, aut forum quasi insul- tationis causa deambulandi licentia denegetur. Et ut reueren- tiam cunctis sacerdotibus Domini, vel clericis impendant, nec ante sacerdotis consensum, nisi ordinati habere presumant. Quod si facere fortasse presumperint, à iudicibus locorum, prout persona fuerit, distingantur. Et ut nullus Christianus Iudeorum conuiuitus participare presumat. Quod si facere qui- cunque (quod nefas est dici) clericus, aut secularis presumperit, ab omnibus Christianorum conserto se nouerit coerendum, quisquis eorum impiecatibus fuerit inquinatus. Et licet, quid de Christianis, qui aut capitulatis inservi, aut quibus cuncte fraudibus Iudeorum seruum impllicantur, debeat custodiri, non solum canonici, sed & legum beneficis tampridem fuerit constitutum, tamen quia nunc ita quorundam querela exorta est, quodam Iudeos per ciuitates, aut municipia consistentes, in tantam insolentiam & proteruiam prorupisse, vt nec reclamantes Christianos licet, vel ad precium de eorum posse seruitute absolu: idcirco praesenti Concilio, Deo auctore, sancimus, ut nullus Christianus Iudeos deinceps debeat deferire, sed datis pro quilibet mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicunque Christianus, eu ad ingenuitatem, sive ad seruitutem habeat redimendi. Quia nefas est, vt quos Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vincu-

lis permaneant irrestiti. Quod si acquiescere his, quae statuimus, quicunque Iudeus noluerit, quamdiu ad pecuniam constituta- tam venire distulerit, licet mancipio ipsi cum Christianis, vbi cuncte voluerit, habitare. Illud etiam specialiter sanc- tentes, quod si quis Iudeus Christianum mancipium ad ritum Iudaicum conuiuitus fuerit per sua fuisse, & ipso mancipio careat, & legali damnatione electetur.

Terrio Iudeorum familiaritas & conuiua veteran- tur, ita in eodem Concilio recententur veterum di- eta. Sanctus Alchimus Auitis Ecclesia Viennensis Episcopus, & sanctus Apollinaris Ecclesia Valentina, & sanctus Grego- riuss Lingonica Ecclesia Episcopus, & sanctus Viuentius Ec- clesia Lugdunensis Episcopus, cum aliis viginti Episcopis in no- minem Domini congregatis, ita sanxerunt. Si superioris loci clericus, heretici cuiuscunq; conuiuio interfuerit, anni pro- fatio Ecclesie pacem non habebit: Quod iuniores clerici si presum- perint, vespulabunt. A Iudeorum conuiuio etiam laicos con- stitutio nostra prohibuit: nec cum illo clericu nostro panem comedat, quisquis Iudeorum conuiuio interfuerit inquinatus.

Idem caetur Concilio Basileensi. scis. 19. Sacros in super Canones renouantes, precipimus tā diacestanis, quam potestib; secularibus, vt modis omnibus prohibeant, ne Iudei, aut alii infideles, aut Christianos, aut Christianas in fami- liares, seu seruientes, aut filiorum suorum nutrices habeant, ac ne Christiani cum ipsis in eorum festiuitati- bus, nuptiis, & coniunctis, aut balneis, seu nimis conuersatione communient, aut medicos, vel matrimoniorum proxenetas, seu aliorum contractuum mediatores de publico constitutos as- sumant, nec aliis publicis preponant officiis, aut ad gradus quoscunq; scholasticos admittant, nec eis locentur preda vel alii redditus ecclesiastici. Prohibeantur etiam, libros ecclesiasti- cos, calices, eruces, & alia Ecclesiarum ornamenta, sub pena perditionis rei emere, aut pignori sub pena amissionis pecunie mutuata accipere. Sub granibus quoque penit cognantur aliquem deferre habitum, per quem à Christianis eudenter dis- cerni posint. Quorum ut euitetur nimia conuersatio, in aliis ciuitatibus & oppidorum locis, à Christianorum co- habitatione separatis habitare compellantur, & ab ecclesiis longius quantum fieri potest. Nec diebus Dominicis, aliis solemnis- bus festiuitatibus apothecastene apertas, vel in publico labo- rare presumant. Et Viennensi sub Clemente 4. eadem statuuntur.

Quarto. Vestitus illis singularis praescribitur, & habitatio, vt constet ad Rem publicam non pertine- re. Concil Salis. Non ambiguus juris, & Hebraicam gen- tem à fideli Crucifixi populo, aliquo discretionis extrinseca signaculo debere esse separatam. Vnde, sancta memoria Guido Vespusti Iu- tilio S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis in hanc deorum. nostram Provinciam à sacra sancta Apostolica Sede Legatus, prouide decreuit, statuendo, vt Iudei in publicum se exhibentes, pileum deferant cornutum: nos portantes penitentia pecunia- ria precipimus multe puniri. Nos autem volentes prædicti legati, bonam intentionem, quantum in nobis est, effici man- cipare, omnibus secularibus potestatibus, cuiuscumq; condicione & praeminentia exsiliant, quocunq; nomine censeantur, siue communates, sive singulares Reipubl. Praesidentes existant, sub excommunicationis sententia precipimus, & districte in- quinamus, vt per se, vel per alios suos familiares, quemcumq; Iudeum pileum talem in publico non deferent, pecunia penitentia, iuxta eorum arbitratum taxanda, quacunq; conditione pro- vocatione, vel excusatione, triuolan non obstante, protinus pu-

nit. Non potest esse ambiguus juris, quia iam ante in La- teran. sub Innocent. 3. c. 68. decretum fuit. In nonnulla prouincia à Christianis Iudeos seu Saracenos habitus distinguit diuersitas: sed in quibusdam sic quedam inoleuit confusio, vt nulla differentia discernantur. Vnde contigit interdum, quod per errorem Christiani Iudeorum, seu Saracenorū, & Iudei, seu Saraceni Christianorum mulieribus commisceantur.

Et Viennensi sub Clem. 4. Item cum in tantum in so- lentia Iudeorum excreverint, vt per eos in quam pluribus Christianam dicatur infici puritas Catholica sanctitatem, non tam

Christianiani, quicunque in- terfuerint, ex- communica- cantur.

regend. familiar. iudeo-

tam noua cudentes, quam Summi Pontificis statuta vetera are-
notantes distritte precipimus, ut Iudei, qui discerni debent in
habitu à Christianis, cornutum pileum, quem quidam in ipsis
partibus confuerunt deferre, & sua tenuitate deponere pre-
sumperunt, resumantur, ut à Christianis evidenter discerni
valeant, sicut olim in generali Concilio extitit definitum.

Viennenses quidem cornutum pileum, Rau-
nas secundum Rubr. 23. rotam crocei coloris in super-
ioribus pannis gestandam viris, & idem signum mu-
lieribus in capite. Paulus IV. Iudeos in vna parte ci-
uitatis reclutus, quibus ne visuram exercerent, vetuit,
Croci coloris pileum, quo à reliquis internosci pos-
sent, ipsos ferre voluit, ita in vita eius.

Intermittere nequaquam possum, quin saluber-
ma statuta Concil. i. Mediolan. sub sanctissimo viro
Carolo Borromaeo de Iudeis proponam.

Fugienda
familiari-
tatem
Iudeorum.

Ne quantum possumus, Iudeis corrumperi Christianorum
mores, & eis bona per fraudem auferendi occasionem adima-
mus, ipsisque ad viam salutis traducere studentes, ex sacrorum
etiam canonum decretis, edicimus.

Ut Iudei semper, & quoque iter faciant, viri pileum seu
biretum crocei coloris, mulieris impositum capitis in-
 tegumento pannum eiusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad coniunctionia, nuptias, vel dies festos, & syna-
gogas Iudeorum accedant; aut cum eis ludant, vel quod dete-
flabilius est, choreas cum Iudeis agant.

Ne Iudeis Christiani in familiaria esse possint.

Ne Christiani, si in diem, vel horam, Iudeis operas suas lo-
cuerint, apud illos cibum capiant.

Ne Christiani mulieres, Iudeorum nutrices in eorum do-
mibus esse vello posint. Ne vero extra eorum domos, nisi
cum necessitatibus, Ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Iudeos medendi causa ad se accersant.

Ne in coniungendis inter se matrimonij eorum opera v-
tantur.

Ne Christianae mulieres Iudei fuci, pigmentorum, aut or-
nandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Iudei locari, vestes, vasa, alia sacra,
vel ad usum Ecclesie destinata, vendi, aut pignori dari
non licet.

Ne in adibus, qua Ecclesie vicinae sint, Iudei habitent. Et si
qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migra-
re cogantur.

Ne Christiani cum Iudeis in diebus festis, emptionis, vendi-
tionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante Pascha diebus Iudei in publicum prodeant;
neq; quidquam palam, vel secreto in contemptione Christiana
religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Christianos
pertinere aliquo modo posse, Iudei obtineant.

Hac, & reliqua, que de Christianorum cum Iudeis con-
suetudine sacra canonibus constituantur, current Episcopi, & prin-
cipes, ac magistratus, pro sua quicq; auctoritatibus munere, paen-
is contra Christianos, & Iudeos acrioribus constitutis, ut in inio-
lata seruentur.

Vehementer etiam à principibus perimus, ut in singulis ci-
uitatis certum locū constituant, vbi Iudei separatim à Chri-
stianis habitatum conueniant. Et, si quas proprias edes Iudei
in ciuitate habent, intra sex menses, eas vere, non autem simu-
lato contractu, Christiani vendi iubent.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere debebunt:
ut Iudei quibusvis contracibus, & negotijs, que cum Christianis
habuerint, in libris suis conscribendis, literis, & lingua vul-
garinofra, non autem sermone aut characteribus Hebreis sy-
tantur. Si securi ficerint seuerè puniantur: nullumq; inde ius
eis esse posse agendi, vel excipiendi.

Omni deniq; diligentia illos in eo eniti equum erit, ut frau-
duletam & infidelijs Iudeorum cum Christianis contra-
bendi rationem, & eorum facultatibus inhibantem avaritiam
compriment, & coerceant.

Monemus vero Episcopos, ut ab hominibus piis, ac peritis
lingua Hebraica, & rituum Iudeorum, vel, si huiusmodi non

reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris current, fidem ac da-
ctrinam Christianam Iudeis predicandam.

Adeas conciones Iudei omnes iusti conueniant; sed pueri, ac
puella seorsum à parentibus, atq; illis maioribus natu concio-
natores auditant: qui ipsos familiariter instituant; & interro-
gantibus benignè satisfaciat.

In quo signum aliquod conversionis cognitum fuerit, is ab
aliis separetur: & in domum aliquam cathachumenorum ad
id paratam, dedicatur; vbi diligentius omnia, qua scire Chri-
stianum oporteat, doceatur.

Cathachumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instru-
ti, & examinati fuerint, praesertim si grandiores sint.

Baptizati cur alicuius probi viri, saltum per annum
committantur, qui vitam illorum iisrationibus regat ac mo-
deretur.

Vt diebus festis Missam, conciones, ac vespereas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victimum querere possint, p-
tantur.

Ne cum Iudeis vilam omnino consuetudinem habeant.

Neue cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet Episcopus, vt Iudeus, qui ad fidem se convertet, omnia bona sua habeat: ac si filius familiæ sit, legitimus, & que-
cunq; alia bonorum pars, ei iure debita, à patre etiam viuente,
detur. Vel similiter fuerit, ei dos à marito restituatur, vel à pa-
tre constitutatur, vnde ali posse ex prescripto constitutionis
Pauli III. summi Pontificis: praesertim in iis, quæ ille statuit de
iis facultatibus, quæ ex vñis comparata sunt.

Quinto etiam magistratibus prohibentur, quod
signum est, alienos esse eos omnino à republica. ita
Lateran. sub Innocent. 3. c. 69. Cum finitimi abstrudum, vt
Christi blasphemus, in Christianos vim potestatis exerceat,
quod super hoc Toletanum Concilium prouide statuit: nos pro-
pter transgressorum audaciam in hoc capitulo innovamus, pro-
hibentes ne Iudei officiis publicis preferantur, quoniam sub tali
prætextu Christiani plurimum sunt infesti.

Si quis autem officium eis tale commiserit, per prouinciale
Concilium (quod singulis præcipiis annis celebrari) moni-
tione præmissa, distinctione qua conuenit compescatur. Officia-
li vero huic modi, tam diu Christianorum communio in com-
merciis, & aliis degenetur, donec in vñis pauperum Christiano-
rum, secundum prouidentiam diocesani Episcopi conuerta-
tur, quicquid fuerit adeptus à Christianis occasione officii sic
suscepit: & officium cum pudore dimittat, quod irreuerenter
assumpit: Hoc idem extendimus ad paganos.

Cum igitur vestis, habitatio, omniaque eo collata
sint, vt Christiani cum Iudeis non agant; idque inter-
esse Reipublicæ, & Ecclesie omnes iudicent, melius
hoc obtineri non potest, quam vt omnino pellantur;
venenæ bestia nunquam sine periculo domi sunt,
etsi non semper venenum exerant, id enim non faci-
unt, vel quia timent, vel quia torpent. Iudei obno-
xiū esse, cum illis familiariter versari, conuiuari, in
aula principum, consulum, senatorem eos versari, si-
ne magno publica salutis, decori, iustitiae, morum de-
trimento non credo.

Caput XVIII.

Alio modo eos qui mutuo egerint, adiu- vandos.

§. I. IN magna multitudine diuitium, & benefico-
rum non defecit, qui mutuam pecuniam libe-
raliter offerent egeribus, sed negligenter, & sublata
fides facit omnes timidos.

Liberalitate
impedit de-
bitorū per-
fidia.

Si quis mutuum dederit, sit pro proprio perditum;

Quam iam repetas, inimicum amicū beneficio inuenis.

Nihil promptius, quam ex beneficio inimicos facere.

Nam maxima pars, morem hunc hominum haberet.

Quod sibi volunt, dum id impetrant, boni sunt: sed id

vbi iam penes se habent.

Ecc

Ex